

[5. 1.]

I. NEDERLANDSCH (OOST-) INDIË.

II. SURINAME.

III. CURAÇAO.

GELEIDENDE BRIEF.

Aan

den Heer Voorzitter van de Tweede Kamer
der Staten-Generaal.

's GRAVENHAGE, den 19den September 1899.

Ik heb de eer dezen ten geleide te doen strekken van het Koloniaal Verslag van 1899, tot welks aanbieding, overeenkomstig art. 62, 1ste lid, der Grondwet, de Koninklijke machtiging is verleend. Afgedrukt zijn de hoofdstukken A tot en met K van het Oost-Indisch Verslag, de tot hoofdstuk D behoorende twee graphische overzichten, zoomede een deel der verdere bijlagen van gemelde hoofdstukken. De overige gedeelten van het Oost-Indisch Verslag, zoomede de West-Indische Verslagen en bijlagen, volgen zoo spoedig mogelijk.

De Minister van Koloniën,

CREMER.

[5. 2.]

I. NEDERLANDSCH (OOST-) INDIË.

VERSLAG.

A. Grondgebied en Bevolking.

Omtrent de berekende oppervlakte van Nederlandsch-Indië en omtrent de statistiek der bevolking zijn ook in dit verslag geen nieuwe cijfers mede te deelen.

B. Opperbestuur.

Aan de proclamatie, welke H. M. de Koningin op 31 Augustus 1898 deed afkondigen betreffende de aanvaarding door H. D. van de regeering, werd nog dienzelfden dag te Batavia door middel van een extra-nummer van het officieel nieuwsblad (de Javasche Courant) en ook op andere plaatsen in Nederlandsch-Indië, voor zooveel met de hoofdplaats telegraphisch verbonden, in haar geheel bekendheid gegeven. Tevens werd in hetzelfde nummer der Javasche Courant de korte inhoud vermeld van de proclamatie, welke den dag te voren H. M. de Koningin-Weduwe, Regentes, had doen afkondigen. Na ontvangst in Indië van de nos. van het Nederlandsche Staatsblad, waarin beide staatsstukken waren opgenomen, werd door de Indische Regeering ook de plaatsing in het Staatsblad van Nederlandsch-Indië gelast (zie van den jaargang 1898 de nos. 272 en 273), met bepaling verder dat zij op de plaatsen in Nederlandsch-Indië, waar zulks gebruikelijk is, in de Nederlandsche, inlandsche en Chinese talen zouden worden aangeplakt.

Bij Koninklijk besluit dd. 1 Augustus 1898 n°. 29 werd aan het lid van den Raad van Nederlandsch-Indië, den heer G. A. SCHERER, op zijn verzoek, eervol ontslag uit 's lands dienst verleend, met ingang van den 15den dier maand. In de daardoor ontstane vacature werd voorzien door de benoeming tot lid van

den Raad van den heer W. J. M. MICHIELSEN, tot dusver gouverneur van Sumatra's Westkust (Koninklijk besluit dd. 22 Augustus 1898 n°. 37). Zoowel laatstgenoemde als de uit Nederland aangekomen benoemde vice-president, de heer mr. Th. H. DE MEESTER (verg. vorig verslag, blz. 1), namen op 28 September 1898 zitting.

Sedert het te dezer zake medegedeelde in 't vorig verslag (blz. 1 en 55) werd door den Gouverneur-Generaal weder aanleiding gevonden om de bevoegdheid tot afdoening van enkele aangelegenheden, die niet van genoegzaam belang waren om daarmede het hoogste centraal gezag bemoeienis te laten, over te dragen aan het hoofd van het betrokken departement van algemeen bestuur (zie nader hoofdstuk H).

C. Mededeelingen van staatkundigen en algemeenen aard.

§ 1. Betrekkingen met het buitenland.

De sedert 1879 door de Besturen van de Straits-Settlements en Laboean (Britsch Noord-Borneo) periodiek uitgevaardigde verbodsbepalingen tegen den uitvoer van oorlogsbehoeften naar Nederlandsch-Indië werden wederom met de meeste bereidwilligheid tijdelijk bestendigd.

Ter gelegenheid van de viering in Nederlandsch-Indië van de aanvaarding der regeering door H. M. de Koningin gaven de Britsche en Siameesche Regeeringen van hare belangstelling in ons nationaal feest blijk door ieder een oorlogsschip naar Batavia te zenden, terwijl, op bijzonder bevel van Z. M. den Keizer van Duitschland, het vlaggeschip van het Deutsche Oost-Aziatische eskader, de kruiser *Kaiser*, aan boord hebbende den vice-admiraal von DIEDERICHS, mede ter reede Tandjong Priok verscheen om aan de plechtigheden en feesten op de hoofdplaats van Nederlandsch-Indië deel te nemen. De Italiaansche Regeering liet langs consulaire weg hare gelukwensen aan den Gouverneur-Generaal overbrengen, terwijl de gouverneur van Portugeesch-Timor die door eene bijzondere commissie deed toekomen aan den vertegenwoordiger van ons gezag te Koepang.

Het onderzoek naar de slechte behandeling, welke, volgens eene door het Bestuur der Straits-Settlements onder de aandacht der Indische Regeering gebrachte klacht, te Singapore aangevonden Chinese werklieden op de door hunne landgenooten gedreven houtkapondernemingen in de afdeeling Bengkalis der residentie Oostkust van Sumatra zouden ondervinden, leidde de daarmede belaste commissie tot de slotsom, dat, hoewel voeding en huisvesting dier werklieden geen reden tot klagen geven en hun gezondheidstoestand, evenals hunne behandeling, uitzonderingen daargelaten, over het algemeen goed is, er toch, bepaaldelijk met betrekking tot de afrekening der loonen en de vordering van arbeid, misstanden vielen op te merken, die een doorgaand bestuurtoezicht wenschelijk maken. Op welke wijze in die behoefte kan worden voorzien, maakte in den aanvang van 1899 te Batavia nog een punt van overweging uit.

Met het Serawaksche Bestuur werd door onze autoriteiten in de residentie Westerafdeeling van Borneo voeling gehouden om, door wederzijdsche maatregelen, quaestiën tusschen onze en Serawaksche grens-Dajaks zooveel mogelijk te voorkomen.

De gemengde (Nederlandsche en Portugeesche) commissie, welke in opdracht had eene topographische kaart van de grenzen der wederzijdsche bezittingen op Timor overeenkomstig de bepalingen van het grensverdrag van 20 April 1859 te ontwerpen en om voorstellen te doen ten einde tot eene schikking te geraken aangaande de wederzijdsche enclaves, ving in Augustus 1898, toen de Portugeesche commissarissen voltallig waren¹⁾, hare eigenlijke werkzaamheden aan. De metingen liepen in November af, uitgenomen die betreffende de grenzen van het landschap Noimoeti en van de oostgrens van het landschap Oikoessi (beide Portugeesche enclaves in ons gebied), waar de commissie om redenen van politieke aard van terreinwerk heeft moeten afzien.

¹⁾ De door de Indische Regeering, ingevolge het Koninklijk besluit dd. 24 Maart 1898 n°. 10 (zie vorig verslag, blz. 1), aangewezen leden der commissie (gouvernementsbesluit dd. 17 Juni 1898 n°. 18) waren: de resident van Timor en onderhoorigheden, een te voren bij den Indischen topographischen dienst werkzaam geweest zijnde hoofdofficier der infanterie (wien in het belang van den door hem te verrichten technischen arbeid twee opnemers van genoemden dienst werden toegevoegd) en de controleur der afdeeling Timor.